

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. septembra 1880.

**Obseg:** Kakošna je trtna uš — phylloxera vastatrix. — Kako naj bi ljudska šola pomagala povzdigi kmetijstva. — Na hvalo belanskim govedom. — Priporočilo svetle pšenice. — Nekatero skušnjo na vrtu družbe kmetijske v Ljubljani. — Slovensko slovstvo. — Še enkrat o novem številjenji ljudstva. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

### Gospodarske stvari.

#### Kakošna je trtna uš — phylloxera vastatrix.

Obljubili smo zdaj, ko imamo tako blizo to pokončevalko trsja, katera je leta 1865. bila iz Amerike zatrošena v Evropo, najprej na Francosko, od todi pa dalje, še enkrat jo pred oči postaviti našim vinorejcem.

Naj nas tedaj vinorejci spremijo v tak ušivi vinograd in videli bodo uže meseca malega srpana (julija) sèm ter tjè trte brez perja, brstje rumeno, celo rastlino klaverno. Al uže poprej, to je, meseca maja kazala so se slaba znamenja, kajti uže takrat je prihajalo perje ob kraji rumenkasto in očitno je bilo, da trta ne raste veselo. Da perje rumeni, ni sicer to samo za-se uže gotovo znamenje ušive trte, vsaj tudi iz družih vzrokov utegne to izvirati; vendar je treba, da vinorejec, ako to zapazi, precej preiskuje trtne korenine. Na vnanjih delih trsja se ne zapazi nič škodljivega, nobena garja, noben mrčes; naj gospodar tudi pognoji taki trti, katero vidi veneti, ne pomaga jej vse to nič, ker na korenini sedi smrt trti. Če izruje tako trto in ogleda natanko korenine, zapazil bode korenine nitke deloma uže ugonobljene, posebno male korenine, ki začenjajo še le prav rasti, imajo več ali manj hrg (izrastkov). Na takem mestu trtne korenine vidiš uže z navadnim drobnogledom (povekševalnim steklom), da rumene lise in maroge niso nič družega kakor celi kupci sila majhne živalice, ki je svoje rivečke zasadila v živo korenino, da iz nje pije muzgo.

Ta silno drobna pošast, ki je uže tisoč in tisoč oralov najlepših vinogradov francoskih pokončala in zdaj tudi našim žuga, to vam je koreninina uš „phylloxera“ imenovana. Človek, ki sam tega ni videl, ne bo skoro verjel, da je to mogoče, da taka majhna žival, ki ni nič večja kakor človeška uš, more toliko škodo napraviti in na beraško palico spraviti sto in sto vinorejcev. Ko pa bomo kaj več povedali o tej roparici, bode nam verjel.

Čez 3 ali 4 tedne, ko je babica iz jajčica izlezla, je uže popolno dorastla; brez perut je, so pa trtne uši tudi s perutami.

Naši bralci nam bodo komaj verjeli, če jim rečemo, da zárod ene same babice od spomladi do jeseni je v stanu vse vinograde v našem cesarstvu pokončati. Treba tedaj, da jim to dokažemo.

Ta babica leže skoz en cel teden vsak dan po 8 do 10 jajčic. Pa recimo, da v vsem skupaj izleže le 20 jajčic, tedaj dobimo do 15. malega travna (aprila) od nje 20 naslednic; te bodo do 15. maja matere od 400, iz katerih do 15. rožnika se zaleže 8000, 15. dne malega srpana (julija) 160.000, 15. dne velicega srpana 3 milijone in 200.000, 15. kimovca (septembra) 64 milijonov, 15. oktobra 1,280.000.000 in 15. novembra 25,600.000.000 — po takem od sušca do novembra 25 milijard in 600 milijonov uši (ena milijarda je 1000 milijonov) — to je tolikošno število, da to razumeti le moremo, ako pomislimo, da na vsako trto v Avstriji in na Ogerskem, ako jih štejemo v vsem skupaj okoli 8000 milijonov, pridejo kake 3 uši.

Če tudi iz vseh jajčic se ne oživi škodljivi mrčes, vendar jih ostane sila veliko, ki se v 4 ali 5 dnevih vgnjezdijo v razpokah skorje in po nitkah korenin, kjer začnó pokončavati trto. Kedar je uš izpila sok eni trti, leze na drugo, hitro raste, trikrat se levi in dobí okroglo-podolgasto podobo. Babica brez perut ne potrebuje njega, da bi legla oplojena jajčica; vsak nov zárod se rodi uže oplojen, in tako gre polaganje jajčic skozi 8 zarodov.

Krilata ona, od katere se on le malo loči po žilicah kril (perút), kaže se tako-le: Lepa mušica je s svitlo-belim pasom okoli rumenkastega života, s 4 dolzimi, malo žilčastimi, prezornimi krili. Ker je živalica zeló lahka, jo veter lahko daleč zanese, da svoja jajčica položi na trtno perje v nogradih, ki so daleč proč od prvotnega gnjezda. Na perji, v katero se je vbodla, se kmalu pokažejo hrastovim šiškam enaki izrastki.

Ko so se mladi izvalili iz jajčic, lezejo po trti doli do korenine, kjer začnó sok koreninam srkati, rasti in jajčica leči od zaroda do zaroda.

Učeni in neučeni, posamni vinorejci in cele komisije skušale so mnogovrstna sredstva, da bi zatrli nesrečno to žival; al gotovega dozda niso še iznašli.

#### Kako naj bi ljudska šola pomagala povzdigi kmetijstva. \*)

O tem, da mora šola tako vravnana biti, da pospešuje razvoj in napredek kmetijstva, se je uže mnogo

\*) To je ljudska ponavljajoća šola uže bolj odraščene mladine.



pisalo in govorilo, a vsaj pri nas pa ubogo malo storilo. Kdor ima priliko opazovati ljudske šole, mi bo pritrdil, da kakor poprej, tako je tudi zdaj, in da tako bo menda tudi ostalo, da bo poduk v kmetijstvu, ki bi moral biti eden prvih predmetov, vedno uboga para v šoli, če ne bo visoka vlada kaj bolj izdatnega v prospeh tega poduka zaukazala, ter tudi potem ostro pazila, da se bodo njeni ukazi djansko spolnovali.

Res je, da se tu pa tam marljivo podučuje mladina v kmetijstvu, a vspeh je zavoljo slabih razmer, posebno ker je tak nauk prost nauk, silno majhen. Tudi jaz sem se uže nekaj let ukvarjal s tem podukom; zategadel to, kar bom tukaj povedal, ni domišljija, ampak skušena reč. Prvikrat sem se mislil poduka kmetijstva lotiti uže leta 1869., pa moj tedanji okrajni poglavar mi je prepovedal, češ, da nisem bil ta čas še v nobeni kmetijski šoli, tako pa — si je naš mož mislil — gotovo sam nič ne umeš. Kmalu potem sem bil toliko srečen, da sem prišel v kmetijsko šolo za učitelje v Gradec, tedaj je tudi odpadla skrb okrajnega poglavarja; meni se pa vendar še ni posrečilo priti do tega, da bi smel učiti to, česar sem najbolj želel. Nekemu duhovnemu gospodu se to ni dopadlo, da bi bolj odraščene ljudi v šolo vabil, in ker je on v dotični občini vso veljavo imel, je bilo moje prizadevanje zaman. Sreča, kmalu sem prišel v drugo faro, kjer sem se lotil poduka v kmetijstvu brez zapreke, a tudi brez vsake podpore. Za ta poduk sem porabil čas, ko so ljudje čakali popoldanske službe Božje, zato sem imel med poslušalci precej gospodarjev in gospodinj, ki so se res za ves nauk zanimali in tudi svoje praktične skušnje odkritosrčno mi razodevali. Ker sem imel sam nekoliko zemljišča, tudi par repov v hlevu in lepo število panjev v čebelnjaku, mi je bilo mogoče ljudem tudi marsikaj dejansko pokazati. Opazil sem kmalu, da dejansko moje gospodarstvo daje ljudem zaupanje do mene in vero v nauke, katere sem jim razkladal. Al ravno s podukom v kmetijstvu sem si, ker sem napake brezobzirno grajal, nakopal v tistem kraju mogočnega sovražnika na vrat, kateri si je na vso moč prizadjal, da se me je znebil. Treba je bilo komaj pričeto delo zopet pustiti, ter iti tje, kamor so hoteli moji viši, ne pa jaz. Tudi v svojem novem bivališči sem se lotil kmetijskega poduka, vendar tu nisem imel toliko odraščanih učencev, ampak le bolj učence iz ponavljavne šole, kar sem pa tudi za prav in koristno spoznal. Pri teh se mi vsaj ni bilo bati zamere, če sem grajal tamošnje gospodarske napake. Al ker sem iz skušnje vedel, da kmečka mladina le takrat v šolo hodi, kedar mora, če jej je pa na prosto voljo dano v šolo hoditi, se jej le prerada umakne, sem se poslužil neke zvijače, ter sem na poseben način skušal ponavljavne učence in učenke, ki so ponavljavno šolo imeli ob četrkih, tudi ob nedeljah v šolo vabiti k kmetijskemu poduku. Nekoliko časa je bilo dobro; a ko so otroci spoznali, da onim, ki nočejo ob nedeljah v šolo hoditi, nihče nič ne reče, so se pričeli šoli umikati, in le težko sem jih pridržal, da nisem govoril praznim klopém. Skusil sem tedaj tudi v tem kraju, da se pravega vspeha v kmetijskem poduku ni nadjati, dokler nauk kmetijstva za ponavljavne šole ne bode obligaten nauk. Kar sem skusil tedaj, to skušam tudi zdaj na Dolenjskem, kajti resnica je, ki se ne dá tajiti, da priproste ljudi je treba k dobremu siliti, dokler sami ne sprevidijo, da jim bo to, kar se jim ponuja, res tudi hasnilo. To velja od kmeta kakor od obrtnika v mestu.

(Dalje prihodnjič.)

## Na hvalo belanskim govedom.

V časniku „Wiener landw. Zeitg.“ beremo članek, ki se nam vreden zdi, da ga na hvalo belanskim govedom „Möllthaler Rind“\*) v posnetku priobčimo tudi v našem listu. Tako-le se glasi:

V prvi vrsti goved, katere se odlikujejo po obilni molzi in se dobro spitati (odebeliti) dadó, stojijo pincgavska in belanska goveda. Krava belanska daje pri dobri krmi in postrežbi vsako leto osemkrat več mleka, kakor je težka, — tedaj ni boljše mlekarice, kakor je belanska.

Belanska goveda izvirajo od pincgavskih, le da niso tako težka in da še več mleka dadó, kakor pincgavska. Zato bodo belanska goveda čedalje bolj obrajtana in segali bodo živinorejci zmerom bolj po njih. Tudi pincgavska goveda so velike hvale vredna, al le bolj za hribovske ali planinske kraje, ne pa za doline in ravnine, in sicer zato ne, ker pincgavske krave po tretjem teletu niso več za pleme, vendar ni pincgavska živina po svoji naravi sama tega kriva, ampak kriva je tega preobilna krma in pa to, če mora preveč v hlevu bivati in malo pride na prosti zrak, kar se ne ujema z naravo planinskih goved, ki se morajo veliko gibati pod milim nebom.

Gospod Fr. Reiter iz Leinah poroča v „Wiener landw. Zeitg.“, da je najboljši čas za nakupovanje belanskih goved do konca tega meseca, ko se enoletne in 1½ leto stare telice dobivajo po nizki ceni okoli 70 goldinarjev.

## Priporočilo „svetle pšenice“. \*\*)

Iz Rudnika pod Ljubljano.

Lanske „Novice“ so v 37. listu prinesle novico o pšenici „svetla pšenica“ (Glanzweizen) imenovani, katera se dobiva pri grofu Gustavu Auerspergu v Mokricah na Dolenjskem. Brž sem si naročil hvaljene pšenice ¼ hektolitra, to je, 25 litrov za poskušnjo. Naj danes poročam, kako se mi je obnesla. Vsejal sem jo ne ravno v najboljšo, a tudi ne v najslabšo zemljo, bila je toraj srednje vrste zemlja. Vsejana je bila redko in potem očiščena plevela, kakor druga domača pšenica. Cvetela in zorela je res 14 dni kasneje. Imela je močne bilke in težke, izvrstno lepe klasove, tako, da so jo, ker je njiva ob potu, memo gredoči zarad lepote kar občudovali. Ko smo jo poželi, posušili in omlatili, sem dal zmeriti in stehtati zrnje, katerega se je bilo iz 25 litrov semena pridelalo 322 litrov, ali po stari meri rečeno, iz 13 bokalov 10½ mernika. Gotovo bi je bilo pa še precej več bilo, če bi mi je ne bili ljudje v klasji toliko potrgali, ki so jo drugim kazat nosili. Mernik te pšenice je tehtal 47 funtov. Dal sem jo mleti, njena moka ni nič manj lepa, pa tudi nič manj je ni bilo od domače, ampak še lepša in več je je bilo. Tudi kruh je iz nje tako dober, kot iz domače.

To je moja enoletna lastna skušnja o tej pšenici, o kateri poročila nisem ne za las pretiral. Vsaka no-

\*) Bela, po nemški Möll, je reka na Koroškem, ki se izliva v Dravo; ona teče med gorami po dolini, ki se po njej Belanska dolina, nemški Möllthal imenuje. Tu izrejajo ta velike hvale vredna goveda, ki so izprva le-sem prišla iz Pincgava na Salburškem. Zato so si pincgavska in belanska goveda (rudeča in belo-pisana) zelo podobna, le da so pincgavska težja kakor belanska.

\*\*) Lepa hvala za poročilo, ki ima toliko več veljave, ker se popolno vjema s skušnjo na vrtu družbe kmetijske, tudi v današnjem listu naznanjeni. Vred.



Aprila meseca se uže pokaže cvetje in kmalu začne kazati stročiče, — sedaj pa je zadnji čas, da se pokosi. Na 1 hektaru se nakosi po 90—100 kvintalov (1 kvintal je 100 kilo) tečne zelene piče.

Tudi ko dozori, je njena slama dobra in seme velike redivne vrednosti. En hektoliter tega zrna tehta 80 kilogramov.

Izkušnje in znanstvene preiskave spričujejo, da je grahoršično zraje jako pripravno za pitavno živino, govejo in svinjsko in da je tečnejša od ovsa in celó konjskega boba.

Ako se zrnje živini poklada, mora biti kubano ali pa zmleto. Ker je tedaj grahoršica zimska tečna pa zgodnja krmenska rastlina, katera jeseni vsejana, gotovo spomladi do turšične setve njivo sprazni, tako da lahko sejemo po njej še turšico ali krmensko peso itd., vredna je, da bi se je naši gospodarji poprijeli, kajti zagotovljeni smejo biti, da bodo ž njo zdatno pomagali svoji živinoreji.

Fr. Povše.

## Kako naj bi ljudska šola pomagala povzdigi kmetijstva.

(Dalje in konec.)

Najkrajši pot, povzdigniti kmetijstvo, bi bil, ko bi bilo mogoče, podučevati odraščene ljudi obojega spôla, ter jih pripraviti do tega, da bi to, kar bi čuli novega in koristnega, tudi na svojih posestvih vsaj v majhni meri skušali, ker le to, kar človek sam skusi, mu tudi v glavi ostane. Al ker so odraščeni ljudje po navadi premogočni ali zavoljo nevednosti pretrmasti, da bi se kaj učili, ali če so se učili, da bi to tudi poskusili, zato se po tem poti ni nadjati priti do zaželenega smotra.

Imel sem priliko, lansko jesen poslušati predavanja g. Dolenčeva; videl sem, kako pazno so poslušalci sledili njegovim gladkim besedam, tako, da kdor bi skušnje ne imel, bi bil rekel: ti ljudje bodo precej prihodnje leto vse storili, kar so zdaj slišali. A kako malo se je še storilo! Skozi eno uho noter, skozi drugo pa ven. — Ravno tisti, ki so najbolj poslušali, ter trdne sklepe delali, da bodo to in ono poskusili, se ne ganejo, in dolenjska vinoreja bo ostala, kakoršna je, če se vlada in kmetijska družba ne boste poprijeli izdatnejih pripomočkov.

Po daljem, pa bolj gotovem potu se bo prišlo do splošnega zboljšanja našega kmetijskega gospodarstva, če se ves nauk v ljudski šoli tako vredi, da bo prava podlaga kmetijskemu poduku, ter če se sedanje ponavljavne šole prestrojijo v kmetijske napredovalne šole. — Al če hočemo imeti napredovalnih šol, morajo otroci iz ljudske šole uže prinesti potrebne vednosti, na katerih podlagi bo mogoče res tudi dalje zidati in v kmetijstvu napredovati. Treba je, da se otroci strogo držé k temu, da obiskujejo redno vsakdanjo, in potem tudi ponavljavno šolo redno.

Dokler bomo imeli šolske postave, ki zadevajo obiskovanje šole, le na papirji, ali k večjemu pri učiteljskih konferencah, le v ustih, — dokler bodo gospodje šolski nadzorniki vzrok, da otroci šolo neredno obiskujejo, iskali le v učitelju, ne pa tam, kjer je, namreč v nemarnosti krajnih in žalibog tudi c. kr. okrajnih šolskih svetov, tako dolgo ne bomo prišli s šolo na bolje. — Kaj pomaga, če učitelj še natančneje zaznamuje zamude, če redno vsakih 14 dni naredi in izroči krajnemu šolskemu svetu izpisek zamud, če pa ta izpiska c. k. okrajnemu šolskemu svetu ali ne pošlje, ali pa vse nemarneže opraviči, samo, da nima z ljudmi nikakoršnega posla. Tako se zgodi, da učitelj celo leto ene

in iste otroke izkazuje, pa vse zastonj. Jaz imam v šolskem zapisniku 28 takih otrok, ki so po 7, po 8, da tudi več let stari, pa jih nikdar v šolo ni. Vedno jih izkazujem, tudi krajni šolski svet pošilja izpiske c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, al tam pa vse zaspí. Ni li to spodbuda učitelju, kako naj spolnuje svoje dolžnosti?! — Tako minejo otrokom po 3 šolska leta domá; in namesto s 6. ali vsaj 7. letom pridejo v šolo z 10. letom, — z 12. letom, pa tudi uže poprej, pa zopet izostanejo. Je li mogoče, da bi se v tem kratkem času kaj zdatnega naučili? Res, da ima pravico učitelj takim učencem, ki se niso dobro naučili brati, pisati in računati, odreči izpustnico, ter da so dolžni tudi čez 12. leto v šolo hoditi; ali kdo se pa briga za izpustnico, še manj pa za to, če mu pravim, da mora še v šolo hoditi.

Tako so šolske postave samo zavoljo organov, ki imajo paziti na njihovo izpeljavo, mrtve; nihče se ne briga za nje!

Vrediti je treba tedaj najprej obiskovanje šole v smislu deželne postave, če hočemo, da pride naše ljudstvo do boljše omike, in po njej do boljega materijalnega stanja. — Če bodo otroci redno obiskovali vsakdanjo šolo in se ne bo šolski čas brez vse koristi tratil v priučenje nemščine, potem še le bo mogoče v ponavljavni šoli, katera se pa mora vsa preustrojiti, res za prosopek kmetijstva kaj zdatnega storiti. Ker je naše ljudstvo v veliki večini kmetijskega stanu, naj bi se tedaj tudi posebno za ta stan olikovalo. Zato nam je pa pred drugim treba za ponavljavno šolo posebnega kmetijskega berila, kakor jih imajo drugod; tako naj bi bili tudi računi in spisne vaje vredjene z ozirom na kmetijstvo. \*)

Drugo, kar je za kmetijski nauk vsaki šoli silno potrebno, je dovolj velik, dobro vravnan vrt. Vse besede v šoli so bob v steno, če nima učitelj prilike, to, kar uči, tudi djansko poočitovati. Nikakor pa ne sme biti zadovoljen s pednem zemlje v kakem senčnem, močvirnem ali sploh nerodovitnem kraju, kamor občine le prerade šolske vrte vtikujejo; s tem pa pokažejo, da o šolskem vrtu še pojma nimajo.

V šolskem vrtu bi moralo biti dovolj prostora za razne poskušnje, če tudi v malem. Kmeta ni lahko pripraviti, da bi sam kaj poskusil, o čemer ni prepričan, da se mu bo dobro sponeslo; če pa vidi, da se to ali ono kakemu drugemu sponaša, potem pa rad tudi on poskusi. Kolikokrat se po časopisih priporoča ta ali oni sadež, pa v celi občini, dostikrat v celém okraji ga ni gospodarja, ki bi se mu vredno zdelo poskusiti, ali je na tem kaj ali nič. Skrb za to naj bi prevzela šola.

V šolskem vrtu bi moral biti tudi prostor za razne poljedelstvu škodljive rastline, da se jih mladina uči spoznavati, in zve sredstva, kako jih zatreti, ali vsaj se jih varovati. Prav bi bilo tudi, da bi vsaj po en grm, naših domačih grmov, in po eno gozdno drevo bilo na

\*) Z misli, ki jih pričujoči članek razodeva o kmetijskih napredovalnih šolah, se je popolno ujemal zbor Dolnje Avstrijskih učiteljev na Dunaji prve dni tega meseca. Okrajni nadzornik ljudskih šol gosp. Wagenhütter, ki se je sam prepričal o jako ugodnem uspehu taciš šol na Würtemberškem, je predlagal zboru sledečo resolucijo, katera je bila soglasno po obširni debati sprejeta: 1. Kmetijska napredovalna šola je živa potreba našega časa, v pripomoč napredku kmetijstva pri kmetih. — 2. Ta nauk naj je po potrebi eno ali dveleten ter naj se začne, ko je mladeneč ljudsko šolo dovršil. — 3. Šola naj praviloma traja od vseh svetih do konca meseca sušca in to vsak teden najmanj skozi 4 ure, poleti naj se učenci vadijo kmetijstva praktično. — 4. Šolske oblasti naj bi delale na to, da se kolikor mogoče veliko taciš napredovalnih kmetijskih šol v deželi ustanovi. Vred.



šolskem vrtu. Na nobenem šolskem vrtu tudi ne sme manjkati čebelnjaka, in šolske gosposke bi morale na to paziti, da bi se učitelj tudi z novo čebelorejo ukvarjal. Nikakor se mi ne zdi dovolj, če v šolskem vrtu stoji par stotin mladih drevesec, in to brez znamenj. Šolski vrt moral bi biti tudi občinska drevesnica, vravnana po najboljših pravilih, iz katere bi občani dobivali ali zastonj, ali za malo odškodnino sadno drevje. Če hočemo, da se bo kdaj vsaj po Dolenjskem silno zane-marjena sadjereja zboljšala, treba bo tako pričeti. Tudi za trtorejo, to je, trte rediti iz ključev, moral bi biti potreben prostor, tako bi se sčasoma zatrla slaba plemenena trt po naših nogradih in nadomestila z boljimi. Ali vinogradnik moral bi jih dobiti zastonj in to mnogo, drugače ne bo šlo.

Je li mogoče to vse izpeljati na 50 ali znabiti 100 štirjaških metrih? In vendar koliko je šol po krajih, ki bi morali biti drugim v zgled, ki še tako malega kosca zemlje za šolski vrt nimajo!

Kakor je potreben za poduk v kmetijstvu prostorn šolski vrt, tako potrebno bi bilo tudi, da bi učitelj imel priliko, vsaj po eno živinče rediti. Koliko vpljiva ima lepi izgled modrega gospodarja (in tak bi moral učitelj biti) do kmeta, posebno gledé živinoreje, spravljenje in rabljenje gnoja iz hleva, napravljanje mešanca, sem uže imel mnogokrat priliko prepričati se.

Kar beseda ne zamore storiti, stori zgled lahko. Šolske oblasti bi se morale za poduk v kmetijstvu posebno zanimati; gledati bi morale posebno na to, kako in koliko veselja imajo učitelji do tega poduka. Nikakor bi ne smelo biti učitelju na voljo dano, ali se hoče s kmetijskim podukom ali pa s katero kmetijskih strok ukvarjati. Kaj pomaga, če je učitelj še tako vnet za kmetijstvo sploh, ali postavim za čebelorejo ali sadjerejo, ko se pa primeri, da odide drugam, pa dobí šola učitelja, ki mu je to vse, kar je njegov prednik delal, sama oslarija, sama bedarija, za katero se on niti ne zmeni. Večkrat se primeri, da taki visokoučeni ljudski učitelji rajši tičnike delajo, po gostilnah posedajo, ko da bi si čas kratili s čebelorejo, ter ljudstvo vnemali za-njo. Nekateri pa mislijo, da bi se onečastili, če bi se pečali s tako nizkim poslom, ko bi včasih celó za matiko ali lopato prijeli. Kdor se tega boji, ni pravi ljudski učitelj, on še dober najemnik ni.

Učitelji! v naših rokah je sreča in blagostanje naroda, delajmo, učimo vselej in o vsaki priliki; ne bojmo se pa tudi povedati resnice tako kakor je, če tudi ona ni vsakemu ušesu priležna. Kdor le to govori, kar se drugim dopade, kdor lastnega mišljenja nima, ali pa se boji z odkrito besedo na dan, je mevža, in ne zasluži zaupanja, tem manj spoštovanja od naroda.

Ljudski učitelj.

## Gospodarske skušnje.

*Da krompir ne gnjije.*

Zarad letošnjega obilnega deževja se pogostoma slišijo pritožbe, da krompir gnjije. Zabraniti daljšo gnjilobo svetuje se ta pripomoček, ki ni drag:

Iz zemlje izkopani krompir — zdravi in bolni — naj se položi v vodo, kateri je bilo malo klorovega apna pridejano (na 100 delov vode 1 del klorovega apna); v tej vodi naj leži pol ure. Potem se položi v vodo, v kateri je bila v enaki razmeri soda raztopljena. Po vsem tem se krompir v čisti vodi umije in na zraku posuši. Brez nevarnosti, da bi krompir še dalje gnjil, se spravi potem na pod ali v klet. Pol kilo sode zadostuje za 250 kilo krompirja.

„Kärnt. Volksst.“

## Delitev premij za konje v Kranji in v Ljubljani.

V Kranji je bila delitev 9. dne t. m. Premije in svetinje so dobili: a) za kobile z žebetih: 1. Marija Kuralt iz Mengša 40 gld., 2. — Martin Šimenc iz Češnjice 25 gold., — 3. Miha Begelj iz Dvorja 20 gld., — 4. Anton Mežnarc iz Kranja 15 gold., — 5. France Stroj iz Dvorske Vasi sreberno svetinjo, — 6. Janez Jeran iz Zaloga, in pa 7. Matevž Golob iz Šenčurja bronasti svetinji; — b) za mlade obrejene kobile: 1. Janez Brejc iz Nove Vasi 30 gold., — 2. Jože Grašič iz Golnika 20 gold., — 3. Janez Molj iz Vogelj 15 gold., — 4. Jurij Skok iz Pristave, in pa 5. Janez Repic iz Podreč sreberni svetinji; — c) za žebice: 1. Jurij Krašovec iz Smartna 15 gold., — 2. France Hafner iz Dorfarjev 10 gold., — 3. Janez Eržen iz Gornjega Bitnja sreberno svetinjo, — 4. Janez Kalan iz Spodnjega Bitnja, in pa 5. Jaka Jesihar iz Stude bronasti svetinji.

V Ljubljani bila je pa delitev premij 15. dne t. m. Premije in svetinje so dobili: a) za kobile z žebetih: 1. Pavel Kušar iz Sinje Gorice 40 gold., — 2. France Sever, c. k. major v Ljubljani 25 gold., katerih pa ni hotel sprejeti, prepustivši jih drugim konkurentom, le priznanico si je izprosil, — 3. Jožef grof Auersperg iz Iga 20 gold., katerih tudi ni hotel sprejeti, prepustivši jih drugim konkurentom, le priznanico si je izprosil, — 4. Jernej Oražen iz Vnanje Gorice 25 gold., — 5. Matevž Smuk iz Bevk 20 gold., — 6. Friderik Seunig iz Ljubljane sreberno svetinjo, — 7. Jožef Tomek iz Rakovnika in Jakob Remžkar iz Velike Ligonje pa bronasti svetinji; — b) za mlade kobile: 1. Matija Oven iz Podsmreke 30 gold., — 2. Anton Rotar iz Podsmreke 20 gold., — 3. France Gregurka iz Sinje Gorice 15 gold.; — c) za žebice: 1. Luka Jerala iz Samotore 15 gold., — 2. Adolf Galle iz Šiške sreberno svetinjo.

## Naravoznanske stvari.

### Ali je barometer prerok vremena?

Barometer ima prav za prav namen, kazati pritisek ali tlak zraka, zato ga rabijo tudi v to, da ž njim višave gorá merijo. Imenuje se zato tudi zrakomer. Vendar je tudi resnica, da po pravici veljá za preroka vremenskega in sicer zato, ker pritisek zraka takrat, ko ima vlažno ali suho vreme nastopiti, je manjši ali večji.

Dr. R. je v časniku „Fundgrube“ naznanil o tej zadevi nekatera pravila, po skušnjah potrjena, katera nam kažejo, kako se imamo pri ogledovanji barometra vesti, da uganemo, kakošno vreme smemo pričakovati. Nadejamo se pa, da s to objavo vstrežemo marsikateremu.

Pred vsem je treba vedeti, da barometer nikoli prav ne kaže, kedar ob enem dve sapi vlečete: ena v višavi, druga nižje doli blizo zemlje. Tako, če na priliko dva vetrova pihata, eden od severa v spodnjih plastih podnebnega zraka, eden pa od juga v zgornjih plastih, utegne barometer prav nizko stati, pa vendar ne dežuje, — narobe pa utegne barometer visoko stati in vendar gre dež, če veter v spodnjih plastih piha od juga, v zgornjih pa od severa.

Zmerom je treba to vedeti, da tudi takrat, kedar dežuje, barometer pri vetru od severa navadno visoko stoji. Zato navadno tudi barometer ne bode poprej padel, dokler se veter na jug ne obrne.